

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Pripravljajte se na „Zavezino“
skupščino v Mariboru!

Poziv slovenskega dijaštva
slovenskemu narodu.

Leto za letom streme naši prijatelji na Dunaju in v Gradcu za tem, da onemogočijo slovenskim vseučiliščnikom usposobiti se za svoj poklic na avstrijskih visokih šolah. Njihov namen je jasen: sinovi slovenskega naroda ne smejo v državne službe! Tako ostanejo te za naše nasprotnike, in ti bodo preplavali naše dežele in kazali sovraštvo proti Slovincem, kakor se to godi že zdaj. V dosego tega namena jim služijo najrazličnejša sredstva; preganjanje slovenskih dijakov od nemških profesorjev in nemškega dijaštva je znano in ni ga slovenskega izobraženca, ki ne bi bil izkusil tega na lastni koži. Toda to še ni vse. Vedoč, da slovensko dijaštvo le z največjim samozatajevanjem zmaga stroške študiranja v tujih mestih, so sklenili uničiti vse naprave, ki lajšajo slovenskemu dijaku gmotno stanje. — Zato nameravajo razbiti dijaško kuhinjo na Dunaju, vreči nas hočejo iz podpornega društva za bolne visokošolce, da bi na ta način še bolj zredčili naše vrste. Te namere so krutozlobne, a ni ga človeka, da bi nam pomagal proti nasilstvu. Da, oni, ki so poklicani v to, celo podpirajo nasprotnike v njih počet.u.

Zaraditega je sklenilo slov. dijaštvo seči po samopomoči. Ustanovili smo na Dunaju odsek, ki ima nalogo čuvati, da se Nemeem ne posrečijo njih naklepi. Ta odsek je izdal pred Veliko nočjo knjižico, ki se popisujejo v nji za Slovence neznosne in za kulturno državo škandalozne razmere na avstrijskih visokih šolah in se navajajo pota, ki bi bilo možno po njih priti do končne rešitve vseučiliškega vprašanja — do slovenske visoke šole.

A zgodilo se je, kar je mogoče le pri nas; ljubljansko državno pravdnništvo nam je knjižico do pičice konfisciralo. Hotelo nam je na ta način zamašiti usta; ne dovoli se nam niti to, da si pomagamo sami. Toda odbili smo kruti udarec. Po interpelaciji g. poslanca Hribarja in tovarišev v državnem zboru je brošura zdaj dovoljena in pošiljamo jo v slovenski svet z nado, da sežejo Slovinci po nji in protestujejo s tem proti postopanju državnega pravdnništva pa tudi proti početju nemških buršev na avstrijskih vseučiliščih in proti vladi, ki nima ne volje ne moči, da bi napravila konec tem škandalom.

Brošurica: „Sloven. visoka šola v Ljubljani“ se naroča z naslovom: Mirko Černič, mediciner, Hrušica 57, Jesenice. Dobiva se tudi po vseh slovenskih knjigarnah. Cena 30 vinarjev, po pošti 33 v.

Vseučiliški odbor dunajskega dijaštva.

Za proste četrtke.

Kakor je znano, je izdal c. kr. dež. šol. svet štajerski k § 56. š. i. u. r. odredbo glede četrtkov, ki se glasi: „Am Donnerstage nach dem Ostermontage, ferner am Donnerstag vor und nach Pfingsten und an solchen sonst schulfreien Donnerstagen, welchen ein schulfreier Tag unmittelbar vorangeht oder unmittelbar folgt, ist Schule zu halten“.

Dosti se je že čulo kritike o tej odredbi, in pri zadnjem zborovanju „Šmarsko-rogaškega učit. društva“ dne 11. julija t. l. je stavil tov. Zopf iz Pristove sledeči predlog:

Društvo skleni poveriti „Zvezo slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, naj ta skupno s štaj. „Lehrerbundom“ vloži pri c. kr. dež. šol. svetu prošnjo za odpravo določbe izvršilne odredbe dokončnega šol. in učn. reda glede nadomestovanja pouka po četrtkih.

Razlogi:

1. Šolske oblasti so spoznale, da so telesnemu razvoju mladine odmor med poukom neobhodno potrebni; štiri, celo pet dni zaporednega celodnevnega pouka in naporenega dela ne prija zdravju mladine, ne onemu učiteljstvu.

2. Kmetiško ljudstvo računa na četrtke; loti se te dni pogostoma večjih poljskih del z ozirom na to, da ima šolske otroke doma za varuhe.

3. Prosti četrtki jako pospešujejo dober obisk drugih šolskih dni, nasprotno pa trpi šolski obisk po četrtkih.

4. Prigodi se lahko, da pade na neposredni dan pred četrtkom ali po njem prosti dan 18. avgust ali 19. november — katera slučajna imamo ravno letos; kako naj postopa učiteljstvo tedaj?

5. Učiteljstvo se je izreklo na vprašanje naučne uprave, če bi ne kazalo še podaljšati počitnice, proti tej nameri; lahko pa bi se izhajalo s sedanjimi počitnicami, in učni smoter bi se ravnotalo dosegel, če bi bili poleg še vsi četrtki šolskega leta brezpogojno prosti. —

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo podpira ta predlog, in želeli bi bilo, da se izrečejo v istem smislu tudi druga spodnještajerska učiteljska društva ter še navedejo nove razloge, ki govore za odpravo zgorajšnje odredbe. —

Ljudska šola in kmetiško vprašanje.*)

Vodilne misli, napisal Anton Kosi.

1.

Ljudska šola ima predvsem nalogo, gojiti v učencu elementarne nauke, ki so prvi pogoj vsakemu duševnemu napredku.

2.

Kdor torej pospešuje ljudskošolski pouk, ta pospešuje tudi vsestranski napredek svojega naroda: kdor pa ta pouk ovira, ta ovira tudi splošno omiko in s tem gmotni napredek ljudstva.

* Iz predavanja, ki ga je imel imenovani tovarish v učit. društvu ormoškem dne 17. junija t. l. pri Sv. Bolfenku na Kogu.

3.

Kmetiški pouk s strogo strokovnim značajem sicer ne sodi v ljudsko šolo, vendar pa bodi ljudskošolski pouk pred vsem praktičen in se oziraj vselej in povsod na dejanske potrebe našega ljudstva, ki je po pretežni večini kmetiško.

4.

Ker se z znanjem književnega jezika odpre človeku vir do vseh potrebnih znanosti, torej tudi do kmetiških strok, zato nam je v ljudski šoli z vso marljivostjo in vztrajnostjo gojiti materni jezik.

5.

Važne za bodočega kmeta so tudi realije, zlasti one prikazni in predmeti, ki ima z njimi kmet vsak dan opraviti. Obračajmo torej tudi realističnim strokam v ljudski šoli potrebno pozornost, toda le na podlagi devize „iz življenja v življenje“.

6.

Učni načrti ne predpisujejo sicer nikjer posebnih ur za sadjarstvo in vinarstvo ter čebelarstvo, toda za ljudsko blaginjo vnet učitelj dobi dovolj prilike, da tudi v tem oziru poučljivo vpliva na izročeno mu mladino.

7.

Najlepšo priliko za to mu ponuja dobro urejen šolski vrt, ki bi ga naj imela vsaka šola.

8.

Ker si je učiteljstvo pridobilo na učiteljsku vse premalo znanja iz poedinih kmetiških strok, zato naj skrbe merodajni faktorji za to, da bodo bodoče generacije prihajale iz učiteljske z bolj trdnim in temeljitim znanjem iz kmetijstva, kakor se je godilo do sedaj. Posamezni kmetijski nadaljevalni tečaji, ki se prirejajo za učitelje na raznih gospodarskih šolah, so premajhne vrednosti in nikakor ne zadostajo.

9.

Na vsaki višje organizovani ljudski šoli se naj zasnuje obvezni kmetijski nadaljevalni tečaj za dečke, ki so šolski dolžnosti že zadostili.

10.

Pri pouku v ženskih ročnih delih se naj jemlje ozir posebno na praktično vrednost tega predmeta, opusti pa se naj vse, kar se premalo strinja z dejanskimi potrebami kmetiškega ljudstva.

11.

Šolske olajšave so največje zli za naše ljudsko šolstvo, zato naj vplivajo in delajo merodajni faktorji z vso vneto za njih odstranitev.

Učiteljske v Koprju.

(Iz Istre.)

Italijanstvo se povsod ponaša s svojo dvetisočletno kulturo — to je vobče znano. A tisti, ki vpijejo po kulturi, bijejo sami sebe po zobeh, ker o njihovi kulturi se ne da govoriti. Poudarjamo takoj, da ne govorimo o italijanskem narodu kot takem, ampak mislimo Italijane, ki bivajo med nami.

Reči, ki so se dogajale vedno v Koprju, osobito v zadnjem času, so zadostni dokazi za navedeno trditev. Znanost koprškega italijan-

stva ne sega čez koprski mali ključ. — Siro-make so jako bodle v oči celo — nedolžne planinke, ki so menda internacionalne. Gorje slovenskemu dijaku, ki bi imel planiko na klobuku!

Sfrčal mu je z glave klobuk in klofute so igrate pri tem svojo ulogo. To pa le tedaj, ko je cela drhal srečevala posameznike. — Sreča zate Garibaldi, da ne živiš več, ker bridke solze bi moral pretakati, ko bi slišal o junaštvih svojih neodrešencev. Posebno junaško so se držali ti ljudje na predvečer šolskega sklepa. Cela truma kakih 100 oseb, bili so italijanski učiteljski in koprski pisarčki — se je vlačila zvečer po mestu. Od te drhali je bilo napadenih več slovenskih dijakov, ki so se posamezno, nič hudega sluteč, mirno izprehajali v večernem hladu. Pele so palice, pokali tupatam samokresi in marsikdo izmed slovenskih dijakov je odnesel neljub spominček iz te garjeve zalege. Pošljali so jih v Trst, Gorico, tudi za Solkan ve ta golazen.

Vedo pa naj, da nam ni treba hoditi od tu morda zaraditega, ker smo na tujih tleh, ker Koper leži na slovenskih tleh, kakor so Trst, Gorica in Solkan. Otočič, ki obdaja slovensko morje. — Mi pojdemo od tu in moramo iti od tu, ker ves razumen svet ve, da Koper ni kraj za slovensko učiteljske.

Ob tej priliki pozivljamo slavno vlado, naj že enkrat vrže v koš svojo dvojno mero in naj da našemu narodu to, kar mu gre po vsi pravici! Pazi naj, da ne doživi kakega nemilega presenečenja. Ako ima milijone za Nemece in Italijane, zahtevamo, da žrtvuje tudi za nas nekaj tisočakov. — Šol nam dajte!

Obenem pa pozivljamo slovanske poslance, da se končno zavzamejo za nas in da zahtevajo takojšnjo premestitev učiteljskega v solčno Gorico! — Ven hočemo iz gnezda, kjer žive dvetisočletne kulture — barbari.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegate za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva:

XVI. Slovensko učiteljsko društvo za koveški okraj:

60. Mihajl Vrbič, nadučitelj v Sodražici,
61. Ljudevit Mikolič, učitelj v Ribnici,
62. Štefan Tomšič, nadučitelj v Ribnici.

XVII. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico:

63. Gustav Požegar, nadučitelj v Žitki vasi,
64. Matija Lichtenwallner, učitelj v Rušah,
65. Josip Lasbacher, nadučitelj v Rušah,
66. Ida Vodenik, učiteljica v Spodnji Kungoti,

67. Marija Lavtar, učiteljica v Framu,
68. Marija Pirkmajer, učiteljica v Framu.

XVIII. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj:

69. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah,
70. Lovro Perko, nadučitelj v Poljanah,
71. Fran Rojina, nadučitelj v Šmartnem pri Kranju,

72. Vilko Rus, učitelj v Kranju,
73. Angela Miklavčič, učiteljica v Pred-dvoru;